

DIMENSIUNEA PRACTICĂ A FILOSOFIEI CONTEMPORANE – CONSILIEREA FILOSOFICĂ ȘI FILOSOFIA CU COPII

Victoria VRABIE

Organizarea și practicarea consilierii filosofice în Statele Unite ale Americii este la un stadiu incipient, precum sunt și alte tipuri ale filosofiei practice. Cu toate acestea, în America se observă un vădit progres al acestui tip de serviciu, ceea ce ne face să credem în potențialul său. Cât privește Germania, aici consilierea filosofică și filosofia practică, la general, și-au cucerit deja statutul. La baza instaurării acestui nivel stau calitățile specifice și pragmatice ale poporului german. Dacă e să analizăm consilierea filosofică în calitate de organizare, atunci locul de frunte îl ocupă anume felul cum se impune fiecare organizație și reputația acesteia, profilul și originalitatea ei, ceea ce îi acordă siguranță și longevitate organizației în cauză [1, p.30].

Interesul față de terapie e profesionalizat în diferite domenii și se referă la o durată diferită de timp. Pornind de la psihanaliza freudiană, chiar și în acea perioadă s-a manifestat un interes vădit față de descoperirea conștiinței umane. Fiind urmată de diverse școli de consiliere sau diverse versiuni ale acestora, ea este numită, în general, psihoterapie, ulterior devine culminată de redescoperirea consilierii filosofice. Această redescoperire a consilierii filosofice a început cu cercetările lui Bertrand Russell în lucrarea *The conquest of happiness* și de Martimer Adler în lucrarea *The conditions of philosophy*. Dar Russell, la fel ca și Aristotel, nu a putut prezice că oamenii simpli vor avea priză la filosofie și mai ales la filosofare. Cu toate acestea, Adler a avut abilitatea de a prezice „moartea filosofiei teoretice”, dar pe atunci, el încă nu a putut prezice nici ce e de făcut cu filosofia practică [2, p.52].

În anii 1970-1980, filosofii au revitalizat curentul filosofiei renaștentiste. În 1979, Paul Sharkey a publicat un articol – *Filosoful în renaștere*, în care numește filosofia ca cură medicală. În 1980, Seyman Hersh a publicat un articolul – *Consilierea filosofică* [2, p.78]. În 1981, Achenbach a fondat Societatea Germană a Filosofiei Practice. Mulți alți filosofi practicieni au început deja să atenteze la filosofia practică sau să teoretizeze serios problema și necesitatea filosofiei practice: Maurice Friedman, Pierre Grimes, Peter Koestenbaum, Methew Lipman și J. Michael Russell au contribuit la instaurarea filosofiei practice. Cu toate acestea, nu existau dovezi pentru susținerea lor și nici convingerea fermă că filosofia este un serviciu sau o asistență socioumană. Consilierea sugerează căi de soluționare a problemei, însă în permanență se face apel la înțelepciunea filosofică pentru a înțelege, dirija sau rezolva unele prejudecii indiferent de ce natură sunt ele.

Deci dialogul nu presupune o diagnoză, etichetă sau un clișeu și, de obicei, nu se face referință la așa-numita precizie sau providență. Pot fi

identificate cel puțin trei tipuri de dialog folosit în consilierea filosofică. Dacă ne referim la primul caz, aici vorbim despre o teorie filosofică convenită care poate să acorde practicii filosofice un aspect artistic sau spectaculos, apelând la o tipologie, perioadă sau filosof ca mod de gândire specific și binevenit cazului cu care s-a adresat clientul. În al doilea caz ne referim la problema idolatrizării sau a schismei dintre situația concretă și teoria aleasă, iar în al treilea caz – dacă situația în particular permite, se poate de ales o tipologie, o teorie sau un caz din practica filosofică.

Consilierea filosofică nu poate schimba lumea ce îl înconjoară pe client, ea schimbă convingerile clientului despre lume pentru că, de fapt, convingerile clientului sunt impulsive, de autoconservare sau autodistrugere și filosoful poate arăta perspective de soluționare. Caracterul convingerilor este unul de tip conservativ și constant. Cu toate acestea, în permanență apar opinii noi, sublimându-le pe cele vechi, fapt care conferă consilierii filosofice siguranța de a fi posibil și practicabil actul de terapie. Consilierea filosofică devine o proprietate atât pentru terapeut, cât și pentru client, însă doar când această metodă este aleasă cu grijă, ținându-se cont de specificul persoanei în cauză, caracterul, temperamentul, abilitățile meditative. Această terapie nu poate fi aplicată clienților care nu înțeleg și nu pot folosi cunoștințele din domeniul filosofiei. Consilierea filosofică optează pentru analiza multilaterală a problemei, fără a da o preferință unei laturi sau alteia.

În cazul filosofiei cu copii, sunt urmărite principiile teoretico-metodologice și didactice. Filosofia cu copii a fost propusă în universitatea Montclair din SUA, fiind aplicată la clasele 1-11. Cei mai de vază filosofi ce au contribuit la formarea domeniului *filosofia cu copiii* este M.Lipman și M.Sharp, R.F. Reed, și alții. Primele încercări ale implementării filosofiei practice apar încă în anii '70 ai secolului XX. Din acel moment, filosofia cu copii își perfecționează domeniul de aplicare, lărgindu-și arealul [3, p.56]. Ideea implementării filosofiei ca obiect de studiu obligatoriu în școli pentru Republica Moldova este un domeniu inovator. Însă conform studiilor efectuate, anume în urma implementării filosofiei cu copii, s-a îmbunătățit nivelul reușitei școlare în genere, iar formarea abilităților social-morale s-a cristalizat. Prin intermediul instituționalizării filosofiei cu copii se activează abilitățile de formare a deprinderilor cu caracter social și moral, astfel se face simțită aplicabilitatea filosofiei, preluând conținut de training. Scopul acestor activități de ordin filosofic constau în faptul că, prin intermediul metodelor de tip filosofic, să formeze copiilor o gândire corectă, atitudine critică, abordare multilaterală a problemelor ce provoacă interes. Gândirea antrenată prin filosofie presupune formarea abilităților critice, raționale, creative, contextuale etc. Astfel, filosofia poate deveni o paradigmă a învățământului școlar și preuniversitar, făcându-se chiar apel la tipul de funcționare a școlilor grecești vechi.

Filosofia cu copii este o orientare filosofică recentă, o abordare erezică, oarecum în răspăr cu tradiția filosofiei academice. Însăși premisa fundamentală a acestui curent – educabilitatea filosofică a copiilor – este intens discutată. Pe de o parte, filosofi ca Michel Onfray și Karl Jaspers găsec copilul înzestrat cu o spontaneitate filosofică specifică prin „de ce?”-ul lor masiv și radical. Pe de altă parte, alți filosofi, deși acceptă o copilărie a filosofiei (de exemplu, nașterea ei în Occident – la presocratici), în nici un caz copii filosofi, pentru că „a filosofa”, pentru ei, înseamnă a ieși din copilărie (Descartes) [1, p.13]. Controversele teoretice nu au împiedicat însă filosofia cu copii să se dezvolte vertiginos, mai ales în Statele Unite, unde Matthew Lipman fondează, în 1974, Institute for the Advancement of Philosophy for Children (IAPC – Institutul pentru Promovarea Filosofiei pentru Copii). Lipman propune ca scop major al filosofiei cu copii stimularea gândirii critice, definită de el ca o gândire care (1) facilitează judecata copiilor pentru că se (2) bazează pe reguli și criterii, (3) se autocorectează și (4) este sensibilă la context [2, p.55]. Un alt moment important al filosofiei cu copii este motivația politico-socială. Pentru Lipman, între studiul filosofiei și studiul democrației trebuie stabilită o relație de interdependență. Apariția și dezvoltarea gândirii reflexive (abstracte) la copil în sânul unei comunități de cercetare va fi un mijloc de a educa democrația. E prezentă și o schimbare de registru în ideologia pedagogică, o mutație „postmodernă”, cu deplasarea centrului de greutate dinspre profesor (filosof) spre elev (copil). Metoda filosofiei cu copii destramă tradiția idealizării vârstei copilăriei (dacă mai era nevoie, or, Freud în psihanaliză, William Golding în literatura universală, pentru a nu oferi decât câteva exemple extreme, au deconstruit, sperăm că pentru totdeauna, mitul inocenței copilăriei). Apoi, înseși condițiile sociale în care unii copii trăiesc sunt foarte dure: plecarea părinților, divorțuri, foame, muncă, violențe, tratament inuman, lipsa de dragoste din partea părinților, sărăcie etc. – chiar în țările așa-zise dezvoltate. Reflecția filosofică, în acest caz, va învăța copilul să ia distanță față de emoțiile resimțite și să reziste situațiilor angoasante.

Referințe:

1. OSTEEN, J. *Cum să ai o viață mai bună – 7 moduri de îmbunătățire*. București: House of Guides, 2008.
2. REALE, G. *Înțelepciunea antică. Terapie pentru suferința omului de astăzi*. Târgul-Lung: Galaxia, 2005.
3. MARINOFF, L. *Înghite Platon, nu Prozac: aplicarea înțelepciunii eterne la problemele de zi cu zi*. București: Trei, 2009.